



# **РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЯ НА СТОРІНКАХ ПРЕСИ УКРАЇНИ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ  
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЧЕТВЕРТОГО КУРСУ  
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ  
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 061 ЖУРНАЛІСТИКА

ОДЕСА  
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені І. І. МЕЧНИКОВА

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ, РЕКЛАМИ ТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ  
КАФЕДРА НОВИХ МЕДІА ТА МЕДІАДИЗАЙНУ

## **РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЯ НА СТОРІНКАХ ПРЕСИ УКРАЇНИ**

Методичні вказівки та завдання  
для здобувачів четвертого курсу  
першого (бакалаврського) рівня  
спеціальності 061 «Журналістика»

ОДЕСА  
2023

**УДК 070:2(477)(072)  
Р368**

**Укладач:**

**С. Л. Овсієнко**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри нових медіа та медіадизайну факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

**Рецензенти:**

**А. Ф. Коваленко**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри періодичної преси та медіаредагування факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

**О. В. Мельник**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії, історії та політології Інституту гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка».

*Рекомендовано до друку Вченою радою  
факультету журналістики, реклами та видавничої справи  
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.  
Протокол № 2 від 26 жовтня 2023 р.*

**Релігійне** питання на сторінках преси України : методичні  
Р368 вказівки та завдання для здобувачів четвертого курсу першого  
(бакалаврського) рівня спеціальності 061 «Журналістика» / уклад.:  
С. Л. Овсієнко. Одеса : Видавець С. Л. Назарчук, 2023. 36 с.

*У методичних вказівках і завданнях подано програму курсу, методичні вказівки для поглибленого вивчення матеріалу на практичних заняттях, рекомендації для виконання самостійної роботи студентів. Вивчення дисципліни сприятиме ознайомленню майбутніх працівників мас-медіа із сутністю та основними проблемами щодо становища релігії та релігійних організацій на сторінках преси України.*

*Методичні вказівки та завдання призначені для студентів денної та заочної форм навчання.*

УДК 070:2(477)(072)

© Овсієнко С. Л., укладання, 2023

© Одеський національний університет  
імені І. І. Мечникова, 2023

## ЗМІСТ

Передмова.....	4
Тематичний план.....	7
Тематика та плани практичних занять.....	10
Завдання для самостійної роботи.....	23
Питання для підсумкового контролю.....	27
Рекомендована література.....	30
Рекомендовані засоби масової інформації.....	35

## ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Релігійне питання на сторінках преси України» є вибірковою дисципліною й викладається у другому семестрі студентам-бакалаврам четвертого року навчання факультету журналістики, реклами та видавничої справи спеціальності 061 «Журналістика». Курс належить до кола дисциплін, вивчення яких покликане навчити студентів аналізувати релігійну проблематику в ЗМІ, розширити кругозір, світогляд, толерантність, високу громадянську свідомість, патріотизм; передбачає поглиблене ознайомлення зі складниками та умовами розвитку релігійної царини в Україні.

*Предметом вивчення дисципліни* є розвиток релігійних процесів у національному вимірі через призму української преси.

*Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.* «Релігійне питання на сторінках преси України» входить до складу вибірових дисциплін, що забезпечують додаткові можливості для фахової підготовки здобувачів першого (бакалаврського рівня) зі спеціальності 061 «Журналістика».

Дисципліна «Релігійне питання на сторінках преси України» вчить здобувачів працювати з матеріалами, які містять релігійну інформацію, для набуття нових навичок та компетентностей.

*Метою навчальної дисципліни* є ознайомлення студентів із сутністю та основними проблемами щодо становища релігії та релігійних організацій на сторінках преси України. Доповнюючи інші фахові предмети, у свою чергу, має сприяти формуванню цілісної картини сьогодення в Україні, усвідомленню важливої ролі церковно-релігійних процесів у суспільному житті країни. Дати здобувачам чіткі уявлення про пресу, яка висвітлювала

питання релігійного характеру. Набуття умінь, які дозволяють виважено висвітлювати релігійну інформацію та фахово її відтворювати.

*Завдання навчальної дисципліни* є засвоїти знання щодо основних релігій та конфесій України, їх ролі в суспільному та політичному житті, посилаючись на матеріали в ЗМІ; конкретизування гуманітарних знань студентства стосовно аналізу релігії як культурного феномену; виважене осмислення пресою України розвитку релігійних процесів та діяльності релігійних організацій; проаналізувати погляди відомих релігійних, громадсько-політичних та державних діячів, а також розслідування журналістів на актуальні релігійні питання; дослідити матеріали на релігійну проблематику у періодичних виданнях; сформувати вміння у здобувачів критично оцінювати матеріали преси про релігійні процеси в Україні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

а) загальних (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати

різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

б) спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

**Програмні результати навчання (ПРН):** ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції; ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства; ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

## ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

### **Змістовий модуль 1. Вступ. Розвиток православного християнства в період незалежності України через оптику преси**

Тема 1. Релігія як суспільний феномен. Історія розвитку релігії. Журналістські матеріали Клари Гудзик.

Причини виникнення релігії. Соціальні, гносеологічні, онтологічні та психологічні чинники релігії. Основні релігійні концепції та їх загальна характеристика. Структура сучасних релігій. Функції релігії. Первісні релігійні вірування.

Тема 2. Тенденції церковно-релігійного життя в період незалежності України. Особливості релігійних процесів на Одещині в одеських ЗМІ.

Відродження релігійної мережі України. Формування правової бази у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». Державно-конфесійні відносини. Міжконфесійні об'єднання. Міжконфесійні стосунки. Сучасна релігійна карта України.

Тема 3. Стан та основні тенденції розвитку православних конфесій в загальноукраїнських та одеських ЗМІ.

Українська Православна Церква Московського Патріархату. Створення УПЦ МП. Предстоятелі УПЦ МП. Діяльність УПЦ МП в контексті сучасних суспільно-політичних подій.

Українська автокефальна православна церква в період незалежності України. Відновлення діяльності УАПЦ. Предстоятелі УАПЦ. Саморозпуск УАПЦ на Об'єднавчому Соборі у Києві 15 грудня 2018 р.

Українська Православна Церква Київського Патріархату. Створення УПЦ КП. Предстоятелі УПЦ КП. Саморозпуск УПЦ КП на Об'єднавчому Соборі у Києві 15 грудня 2018 р.

Тема 4. Створення Єдиної Помісної Церкви – Православної Церкви України (ПЦУ) в загальноукраїнських та одеських ЗМІ. Журналістські матеріали Катерини Щоткіної.

Ідеї автокефалії українського православ'я в роки незалежності України. Звернення Верховної Ради України VIII скликання та Президента України П. Порошенка до Вселенського Патріарха Варфоломія. Засідання Синоду Вселенського Патріархату 9–11 жовтня 2018 р. Об'єднавчий Собор у Києві та створення ПЦУ. Митрополит Київський і всієї України Епіфаній. Підписання Вселенським Патріархом Варфоломієм Томосу про автокефалію ПЦУ.

## **Змістовий модуль 2. Католицизм і протестантизм: їх становище та представленість у пресі України**

Тема 5. Католицькі конфесії України в загальноукраїнських та одеських ЗМІ. Особливості проведення інтерв'ю з релігійним експертом (релігійним діячем, адептом).

Українська греко-католицька церква. Відродження УГКЦ. Предстоятелі УГКЦ. Перенесення Патріаршого престолу УГКЦ до Києва (21 серпня 2005 р.).

Римсько-католицька церква в Україні. Відродження РКЦ в Україні. Конференція римо-католицьких єпископів України. Голови Конференції римо-католицьких єпископів України.

Тема 6. Сучасний протестантизм в Україні в загальноукраїнських та одеських ЗМІ.

Відродження протестантизму в Україні. Релігійні організації баптистів. Релігійні організації євангельських християн. Релігійні організації християн віри євангельської. Релігійні організації адвентистів. Релігійні організації лютеран. Релігійні організації реформатів. Релігійні організації

харизматичного типу. Інші релігійні організації протестантського походження (Свідки Єгови).

### **Змістовий модуль 3. Висвітлення пресою діяльності етноконфесійних та нових релігійних організацій в Україні**

Тема 7. Етноконфесійні організації України в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ. Журналістські матеріали Романа Кракалії.

Іслам на українських землях. Поширення ісламу на території України. Іслам в період незалежності України.

Іудаїзм на українських землях. Поширення іудаїзму на території України. Хасидизм. Іудаїзм в період незалежності України.

Караїзм на українських землях. Поширення караїзму на території України. Караїзм в період незалежності України.

Вірменська апостольська церква в Україні. Поширення громад Вірменської апостольської церкви на території України. Вірменська апостольська церква в період незалежності України.

Тема 8. Нетрадиційні релігії в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ. Проблеми релігійної журналістики в наукових дослідженнях.

Причини поширення нових релігійних організацій в Україні. Групи нових релігійних організацій. Нові релігійні організації в контексті міжконфесійних та державно-конфесійних відносин в Україні.

## ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

### *Практичне заняття № 1. Релігія як суспільний феномен.*

#### *Історія розвитку релігії. Журналістські матеріали Клари Гудзик*

#### *Практичні завдання:*

1. Скласти термінологічний покажчик (релігія, віра, трансцендентність, раціональне, ірраціональне, монотеїзм, політеїзм, пантеїзм, теоцентризм, антропоцентризм, догмати, канон, сакральний, табу, обряди, харизма, молитва, етнічна релігія, світова релігія, космогенез, антропогенез, храм, пантеон, міф, синкретизм, адепт);

2. Знайти на сторінках газети «День» та проаналізувати журналістські матеріали (не менше п'яти) Клари Гудзик. Створити інформаційний матеріал про зазначеного журналіста, який створює журналістський продукт на релігійні теми (про що пише, в яких форматах, жанрах створює матеріали, як часто, можливо має особливий стиль, дотримання журналістських стандартів тощо).

#### *Рекомендована література*

1. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 172 с.

2. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

3. Новітні та нетрадиційні релігії і містичні рухи України : підручник / Петрик В. М., Бедь В. В., Базик Д. В. [та ін.] ; за заг. ред. Бедь В. В., Петрика В. М. Київ : ПАТ «ВПОЛ», 2016. 342 с.

4. Смусь А. Г. Поняття «релігійна журналістика» та висвітлення новин на християнську тематику у вітчизняних електронних ЗМІ. *Теле- та*

*радіожурналістика : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2013. Вип. 12. С. 386–394.*

### ***Додаткова***

1. Балух В. Міжконфесійні конфлікти: причини, типологія і шляхи подолання. *Міжнародний часопис «Релігія та Соціум» / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. Вип. 3–4. С. 122–130.*

2. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

## ***Практичне заняття № 2. Тенденції церковно-релігійного життя в період незалежності України. Особливості релігійних процесів на Одещині в одеських ЗМІ***

### ***Практичні завдання:***

1. Дати письмову відповідь на тему «Ніхто не може встановлювати обов'язкових переконань і світогляду. (Ст. 3 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»)»;

2. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали про особливості релігійного життя на Одещині в одеських ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один місяць будь-якого року (вказати відомості про рік, місяць номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автору, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити

висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання);

### ***Рекомендована література***

1. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.

2. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

3. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / за заг. ред. Л. О. Филипович, О. В. Горкуші. Київ : Самміт-Книга, 2014. 656 с.

4. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 2 : Міжконфесійні відносини поліконфесійної України / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2011. 371 с.

### ***Додаткова***

1. Балух В. Міжконфесійні конфлікти: причини, типологія і шляхи подолання. *Міжнародний часопис «Релігія та Соціум»* / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. Вип. 3–4. С. 122–130.

2. Гриценко О. Президенти і пам'ять. Політика пам'яті президентів України (1994–2014): підґрунтя, послання, реалізація, результати. Київ : «К.І.С.», 2017. 1136 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

### ***Практичне заняття № 3. Стан та основні тенденції розвитку православних конфесій в загальноукраїнських та одеських ЗМІ***

#### ***Практичні завдання:***

1. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали в загальноукраїнських та одеських ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один будь-який рік на дану тему (вказати відомості про рік, місяць, номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автуру, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання).

#### ***Рекомендована література***

1. Іщук О. Колізії православного життя на сторінках українських загальнонаціональних видань (початок 90-х рр. ХХст.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Історичне релігієзнавство»*. Острог : Вид. нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. Вип. 2. С. 75–84.

2. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

3. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / за заг. ред. Л. О. Филипович, О. В. Горкуші. Київ : Самміт-Книга, 2014. 656 с.

4. «Русский мир» Кирила не для України: збірка наукових статей / за ред. А. Колодного. Київ : УАР, 2014. 343 с.

### ***Додаткова***

1. Балух В. Міжконфесійні конфлікти: причини, типологія і шляхи подолання. *Міжнародний часопис «Релігія та Соціум»* / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. Вип. 3–4. С. 122–130.

2. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

### ***Практичне заняття № 4. Створення Єдиної Помісної Церкви – Православної Церкви України (ПЦУ) в загальноукраїнських та одеських ЗМІ. Журналістські матеріали Катерини Щоткіної***

#### ***Практичні завдання:***

1. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали в одеських або загальноукраїнських ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один будь-який рік на дану тему (вказати відомості про рік, місяць, номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автуру, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання).

2. Знайти на сторінках газети «Дзеркало тижня» та проаналізувати журналістські матеріали (не менше п'яти) Катерини Щоткіної. Створити інформаційний матеріал про зазначеного журналіста, який створює журналістський продукт на релігійні теми (про що пише, в яких форматах,

жанрах створює матеріали, як часто, можливо має особливий стиль, дотримання журналістських стандартів тощо).

### ***Рекомендована література***

1. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.

2. Іщук О. Колізії православного життя на сторінках українських загальнонаціональних видань (початок 90-х рр. ХХст.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Історичне релігієзнавство»*. Острог : Вид. нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. Вип. 2. С. 75–84.

3. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

4. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / за заг. ред. Л. О. Филипович, О. В. Горкуші. Київ : Самміт-Книга, 2014. 656 с.

### ***Додаткова***

1. Балух В. Міжконфесійні конфлікти: причини, типологія і шляхи подолання. *Міжнародний часопис «Релігія та Соціум»* / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. Вип. 3–4. С. 122–130.

2. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

**Практичне заняття № 5. Католицькі конфесії України  
в загальноукраїнських та одеських ЗМІ. Особливості проведення інтерв'ю  
з релігійним експертом (релігійним діячем, адептом)**

**Практичні завдання:**

1. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали в загальноукраїнських та одеських ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один будь-який рік на дану тему (вказати відомості про рік, місяць, номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автуру, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання);

2. Пошук на занятті та аналіз інтерв'ю з релігійним експертом (релігійним діячем, адептом) за такими критеріями: підхід до структуризації тексту, запитань (актуальність (поверхневість), доречність та відповідність темі, коректність/некоректність), відповідність вимогам щодо побудови комунікації з респондентом/респонденткою; визначення намірів автора матеріалу; виокремити спеціальну релігійну/конфесійну термінологію, лексику; звернути увагу на метафори, штампи; звернення до духовних осіб відповідно до етичних норм; використання знань з історії конкретних конфесій.

**Рекомендована література**

1. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 7 : Релігійні меншини України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Київ : Український видавничий консорціум, 2011. 600 с.

2. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

3. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / за заг. ред. Л. О. Филипович, О. В. Горкуші. Київ : Самміт-Книга, 2014. 656 с.

4. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 2 : Міжконфесійні відносини поліконфесійної України / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2011. 371 с.

### *Додаткова*

1. Ворон О. П., Ворон О. П. Становлення та функціонування Римо-католицької церкви в незалежній Україні (1991–2016 роки) : монографія / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 199 с.

2. Керц О. Типологія періодичних видань римо-католицької церкви України. *Науковий вісник Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки. Розд. II. Журналістика*. Луцьк : ВНУ, 2010. Вип. 21. С. 111–115.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

4. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

### *Практичне заняття № 6. Сучасний протестантизм в Україні в загальноукраїнських та одеських ЗМІ*

#### *Практичні завдання:*

1. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали в загальноукраїнських та одеських ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один будь-який рік

на дану тему (вказати відомості про рік, місяць, номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автуру, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання).

2. Скласти на занятті самостійно 10 запитань для можливого інтерв'ю з релігійним експертом (релігійним діячем, адептом) на будь-яку самостійно обрану тематичну проблему за такими критеріями: підхід до структуризації тексту, запитань (актуальність, доречність та відповідність темі, коректність), відповідність вимогам щодо побудови комунікації з респондентом/респонденткою; визначення намірів автора матеріалу; застосування спеціальної релігійної/конфесійної термінології, лексики; звернення до духовних осіб відповідно до етичних норм; використання знань з історії конкретних конфесій.

### ***Рекомендована література***

1. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 172 с.

2. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.

3. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 7 : Релігійні меншини України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Київ : Український видавничий консорціум, 2011. 600 с.

4. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

### *Додаткова*

1. Балаклицький М. Протестантська комунікація України як предмет журналістичнознавчого дослідження. *Наукові записки інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ : КНУ, 2011. Т. 42. С. 65–71.

2. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

### *Практичне заняття № 7. Етноконфесійні організації України*

#### *в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ.*

#### *Журналістські матеріали Романа Кракалії*

#### *Практичні завдання:*

1. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один будь-який рік на дану тему (вказати відомості про рік, місяць, номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автуру, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання).

2. Знайти на сторінках газети «Чорноморські новини» та проаналізувати журналістські матеріали (не менше п'яти) Романа Кракалії. Створити інформаційний матеріал про зазначеного журналіста, який створює журналістський продукт на релігійні теми (про що пише, в яких

форматах, жанрах створює матеріали, як часто, можливо має особливий стиль, дотримання журналістських стандартів тощо).

### *Рекомендована література*

1. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 172 с.

2. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.

3. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 7 : Релігійні меншини України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Київ : Український видавничий консорціум, 2011. 600 с.

4. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

### *Додаткова*

1. Гаюк І. Ілюстрована енциклопедія вірменської культури в Україні : у 2 т. Т. 1. Львів : Афіша, 2012. 980 с.

2. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

4. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 264 с.

**Практичне заняття № 8. Нетрадиційні релігії в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ. Проблеми релігійної журналістики в наукових дослідженнях**

**Практичні завдання:**

1. Знайти та проаналізувати журналістські матеріали в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ (одне на вибір, не використовувати релігійні ресурси; рекомендовані ЗМІ подаються) не менше, ніж за один будь-який рік на дану тему (вказати відомості про рік, місяць, номер випуску аналізованого видання, а також подати посилання на матеріал; написати в довільній формі огляд, в якому вказати тематику, жанр, автуру, дотримання стандартів, суть та ступінь розкриття проблеми; зробити висновок за результатами дослідження та вказати як представлена та висвітлюється дана релігійна тема на сторінках видання).

2. На занятті ознайомитись на вибір з однією із запропонованих статей освітян-науковців (експертів) Бойко А. «Релігія і політика в медіа: особливості сприйняття інформації молодіжною аудиторією», Комінко Ю. «Релігійна тематика на сторінках провідних загальнонаціональних видань», Р. Кухарчука «Чи є місце Богу й вірі в секулярних медіа?», Скленера І. «Специфіка роботи сучасного журналіста з релігійною інформацією» та обговорити проблеми, які порушуються, застосовуючи знання отримані під час пошуку та аналізу релігійних матеріалів в ЗМІ.

**Рекомендована література**

1. Бойко А. Релігія і політика в медіа: особливості сприйняття інформації молодіжною аудиторією. URL: <https://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2013/JRN/PDF/27.pdf> (дата звернення: 10.08.2023).

2. Кухарчук Р. «Чи є місце Богу й вірі в секулярних медіа?». URL: [https://risu.ua/chi-ye-misce-bogu-y-viri-v-sekulyarnih-media\\_n61176](https://risu.ua/chi-ye-misce-bogu-y-viri-v-sekulyarnih-media_n61176) (дата звернення: 10.08.2023).

3. Комінко Ю. Релігійна тематика на сторінках провідних загальнонаціональних видань. *Наукові записки ін-ту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ : КНУ, 2006. Т. 22. С. 69–74.

4. Новітні та нетрадиційні релігії і містичні рухи України : підручник / Петрик В. М., Бедь В. В., Базик Д. В. [та ін.] ; за заг. ред. Бедь В. В., Петрика В. М. Київ : ПАТ «ВІПОЛ», 2016. 342 с.

5. Скленар І. «Специфіка роботи сучасного журналіста з релігійною інформацією». URL: [https://risu.ua/specifika-roboti-suchasnogo-zhurnalista-z-religiynoyu-informaciyeu\\_n16056](https://risu.ua/specifika-roboti-suchasnogo-zhurnalista-z-religiynoyu-informaciyeu_n16056) (дата звернення: 10.08.2023).

### *Додаткова*

1. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 8 : Нові релігії України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Київ, 2010. 828 с.

2. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

3. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

## ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

**Завдання до самостійної роботи змістовного модуля 1. Вступ. Розвиток православного християнства в період незалежності України через оптику преси**

1. Релігія як суспільний феномен. Історія розвитку релігії. Журналістські матеріали Клари Гудзик.

2. Тенденції церковно-релігійного життя в період незалежності України. Особливості релігійних процесів на Одещині в одеських ЗМІ.

3. Стан та основні тенденції розвитку православних конфесій в загальноукраїнських та одеських ЗМІ.

4. Створення Єдиної Помісної Церкви – Православної Церкви України (ПЦУ) в загальноукраїнських та одеських ЗМІ. Журналістські матеріали Катерини Щоткіної.

**Практичні завдання:** 1. Огляд та аналіз інтернет-ресурсів; 2. Написання оглядів; 3. Ознайомлення з літературою –

1. Балух В. Міжконфесійні конфлікти: причини, типологія і шляхи подолання. *Міжнародний часопис «Релігія та Соціум»* / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. Вип. 3–4. С. 122–130.

2. Бойко А. Політика і релігія у дзеркалі преси. *Наукові записки Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ : КНУ, 2005. Т. 17. С. 25–35.

3. Іщук О. Колізії православного життя на сторінках українських загальнонаціональних видань (початок 90-х рр. ХХ ст.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: «Історичне

*релігієзнавство*». Острог : Вид. нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. Вип. 2. С. 75–84.

4. Проблематика ЗМІ: навч. посіб. : у 2 т. Т. 2. / І. Козюпа [та ін.] ; ред. і упоряд. О. Холод. Київ : Київський міжнародний університет, 2011. 570 с.

5. «Русский мир» Кирила не для України: збірка наукових статей / за ред. А. Колодного. Київ : УАР, 2014. 343 с.

6. Смуць А. Г. Поняття «релігійна журналістика» та висвітлення новин на християнську тематику у вітчизняних електронних ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр.* / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2013. Вип. 12. С. 386–394.

### **Завдання до самостійної роботи змістовного модуля 2. Католицизм і протестантизм: їх становище та представленість у пресі України**

1. Католицькі конфесії України в загальноукраїнських та одеських ЗМІ. Особливості проведення інтерв'ю з релігійним експертом (релігійним діячем, адептом).

2. Сучасний протестантизм в Україні в загальноукраїнських та одеських ЗМІ.

**Практичні завдання:** 1. Огляд та аналіз інтернет-ресурсів; 2. Написання оглядів; 3. Ознайомлення з літературою.

1. Балаклицький М. Протестантська комунікація України як предмет журналістикознавчого дослідження. *Наукові записки інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ : КНУ, 2011. Т. 42. С. 65–71.

2. Бойко А. Мас-медіа України: проблеми релігії. *In medias res : зб. наук. пр.* / Дніпропет. нац. ун-т. Дніпропетровськ, 2007. С. 12–19.

3. Ворон О. П., Ворон О. П. Становлення та функціонування Римокатолицької церкви в незалежній Україні (1991–2016 роки) : монографія / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 199 с.

4. Колодний А. Свобода совісті і преса. *Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні : наук. зб.* Київ, 2001. С. 56–89.

5. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / за заг. ред. Л. О. Филипович, О. В. Горкуші. Київ : Самміт-Книга, 2014. 656 с.

6. Протеро С. Вісім релігій, що панують у світі: чому їхні відмінності мають значення / пер. з англ. В. Пуцько. Київ : Форс Україна, 2021. 464 с.

7. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення: досвід сучасної України / В. Войналович [та ін.] ; ред. кол. Ю. Левенець (голова) [та ін.]. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 272 с.

### **Завдання до самостійної роботи змістовного модуля 3. Висвітлення пресою діяльності етноконфесійних та нових релігійних організацій в Україні**

1. Етноконфесійні організації України в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ. Журналістські матеріали Романа Кракалії.

2. Нетрадиційні релігії в загальноукраїнських та регіональних ЗМІ. Проблеми релігійної журналістики в наукових дослідженнях.

**Практичні завдання:** 1. Огляд та аналіз інтернет-ресурсів; 2. Написання оглядів; 3. Ознайомлення з літературою –

1. Бойко А. Релігія і політика в медіа: особливості сприйняття інформації молодіжною аудиторією. URL: <https://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2013/JRN/PDF/27.pdf> (дата звернення: 10.08.2023).

2. Комінко Ю. М. Функціонально-стилістичні особливості публікацій на релігійну тематику в сучасній вітчизняній пресі. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1546> (дата звернення: 11.02.2023).

3. Комінко Ю. Релігійна тематика на сторінках провідних загальнонаціональних видань. *Наукові записки ін-ту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ : КНУ, 2006. Т. 22. С. 69–74.

4. Кухарчук Р. «Чи є місце Богу й вірі в секулярних медіа?». URL: [https://risu.ua/chi-ye-misce-bogu-y-viri-v-sekulyarnih-media\\_n61176](https://risu.ua/chi-ye-misce-bogu-y-viri-v-sekulyarnih-media_n61176) (дата звернення: 10.08.2023).

5. Нариси з історії та культури євреїв України / упоряд. та ред. Л. Фінберг, В. Любченко. Вид. 3-тє. Київ : Дух і літера, 2009. 437 с.

6. Новітні та нетрадиційні релігії і містичні рухи України : підручник / Петрик В. М., Бедь В. В., Базик Д. В. [та ін.] ; за заг. ред. Бедь В. В., Петрика В. М. Київ : ПАТ «ВІПОЛ», 2016. 342 с.

7. Скленар І. «Специфіка роботи сучасного журналіста з релігійною інформацією». URL: [https://risu.ua/specifika-roboti-suchasnogo-zhurnalista-z-religiynouyi-informaciyeu\\_n16056](https://risu.ua/specifika-roboti-suchasnogo-zhurnalista-z-religiynouyi-informaciyeu_n16056) (дата звернення: 10.08.2023).

6. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 264 с.

## ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Причини виникнення релігії.
2. Основні релігійні концепції та їхня загальна характеристика.
3. Структура сучасних релігій.
4. Функції релігії.
5. Первісні релігійні вірування.
6. Відродження релігійної мережі України.
7. Формування правової бази у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій.
8. Державно-конфесійні відносини в Україні.
9. Міжконфесійні стосунки в Україні.
10. Сучасна релігійна карта України.
11. Особливості розкриття релігійних питань на сторінках преси України.
12. Українська Православна Церква Московського Патріархату: діяльність та перспективи.
13. Розвиток УАПЦ в період незалежності України.
14. Діяльність Українська Православна Церква Київського Патріархату.
15. Особливості висвітлення стану та основних тенденцій розвитку православних конфесій на сторінках преси України.
16. Православна Церква України: перспективи розвитку.
17. Особливості висвітлення проблеми створення та діяльності Єдиної Помісної Церкви – Православної Церкви України (ПЦУ).
18. Патріарх Філарет як український релігійно-церковний діяч.
19. Митрополит Володимир (Сабодан) як український релігійно-церковний діяч.
20. Кадиал Любомир Гузар як український релігійно-церковний діяч.
21. Патріарх Мстислав як український релігійно-церковний діяч.

22. Патріарх Володимир (Романюк) як український релігійно-церковний діяч.
23. Відродження, діяльність та перспективи розвитку Української греко-католицької церкви.
24. Діяльність Римсько-католицької церкви в Україні.
25. Особливості висвітлення стану та основних тенденцій розвитку католицьких конфесій на сторінках преси України.
26. Сучасний протестантизм в Україні: відродження та діяльність.
27. Особливості висвітлення стану та основних тенденцій розвитку сучасного протестантизму на сторінках преси України.
28. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій як провідне міжконфесійне об'єднання України.
29. Іслам на українських землях: минуле та сучасність.
30. Іудаїзм на українських землях: минуле та сучасність.
31. Караїзм на українських землях: минуле та сучасність.
32. Вірменська апостольська церква в Україні: минуле та сучасність.
33. Руські православні старообрядницькі церкви в Україні: особливості віровчення та культу.
34. Особливості висвітлення стану та основних тенденцій розвитку етноконфесійних організацій на сторінках преси України.
35. Нові релігійні організації: причини виникнення та особливості розвитку.
36. Особливості релігійного життя на Одещині: історія та сучасність.
37. Відродження релігійного життя в Україні (кінець 80-х – 90-ті роки ХХ ст.).
38. Баптизм: історія виникнення на українських землях та особливості розвитку.
39. П'ятидесятництво: відродження та особливості розвитку.
40. Адвентисти сьомого дня: відродження та особливості розвитку.
41. Свідки Єгови: відродження та особливості розвитку.

42. Нехристиянські конфесії на теренах України та їх становище на сучасному етапі.
43. Особливості висвітлення стану та основних тенденцій розвитку нових релігійних організацій на сторінках преси України.
44. «Біле братство» та РУНВіра: виникнення, діяльність та наслідки.

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна

1. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. Та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 172 с.

2. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.

3. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 7 : Релігійні меншини України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Київ : Український видавничий консорціум, 2011. 600 с.

4. Іщук О. Колізії православного життя на сторінках українських загальнонаціональних видань (початок 90-х рр. ХХст.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Історичне релігієзнавство»*. Острог : Вид. нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. Вип. 2. С. 75–84.

5. Колодний А. М. Релігійне життя України в особах його діячів і дослідників : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 739 с.

6. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / за заг. ред. Л. О. Филипович, О. В. Горкуші. Київ : Самміт-Книга, 2014. 656 с.

7. Новітні та нетрадиційні релігії і містичні рухи України : підручник / Петрик В. М., Бедь В. В., Базик Д. В. [та ін.] ; за заг. ред. Бедь В. В., Петрика В. М. Київ : ПАТ «ВІПОЛ», 2016. 342 с.

8. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 2 : Міжконфесійні відносини поліконфесійної України / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2011. 371 с.

9. «Русский мир» Кирила не для України: збірка наукових статей / за ред. А. Колодного. Київ : УАР, 2014. 343 с.

10. Смуць А. Г. Поняття «релігійна журналістика» та висвітлення новин на християнську тематику у вітчизняних електронних ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2013. Вип. 12. С. 386–394.*

### **Додаткова**

1. Балаклицький М. Протестантська комунікація України як предмет журналістикознавчого дослідження. *Наукові записки інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. Київ : КНУ, 2011. Т. 42. С. 65–71.*

2. Балух В. Міжконфесійні конфлікти: причини, типологія і шляхи подолання. *Міжнародний часопис «Релігія та Соціум» / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. Вип. 3–4. С. 122–130.*

3. Бойко А. Політика і релігія у дзеркалі преси. *Наукові записки Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. Київ : КНУ, 2005. Т. 17. С. 25–35.*

4. Бойко А. Мас-медіа України: проблеми релігії. *In medias res : зб. наук. пр. / Дніпропет. нац. ун-т. Дніпропетровськ, 2007. С. 12–19.*

5. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення: досвід сучасної України / В. Войналович [та ін.] ; ред. кол. Ю. Левенець (голова) [та ін.]. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 272 с.

6. Ворон О. П., Ворон О. П. Становлення та функціонування Римокатолицької церкви в незалежній Україні (1991–2016 роки) : монографія / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 199 с.

7. Гаюк І. Ілюстрована енциклопедія вірменської культури в Україні : у 2 т. Т. 1. Львів : Афіша, 2012. 980 с.

8. Гриценко О. Президенти і пам'ять. Політика пам'яті президентів України (1994–2014): підґрунтя, послання, реалізація, результати. Київ : «К.І.С.», 2017. 1136 с.

9. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 6 : Пізній протестантизм в Україні / ред. кол. А. Колодний (голова) [та ін.] ; за ред. П. Яроцького. Київ ; Дрогобич : Сурма G, 2008. 632 с.
10. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 8 : Нові релігії України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Київ, 2010. 828 с.
11. Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 10 : Релігія і Церква років незалежності України / за ред. А. Колодного (голова) [та ін.]. Дрогобич : Коло, 2003. 613 с.
12. Керц О. Типологія періодичних видань римо-католицької церкви України. *Науковий вісник Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки. Розд. II. Журналістика*. Луцьк : ВНУ, 2010. Вип. 21. С. 111–115.
13. Колодний А. Свобода совісті і преса. *Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні : наук. зб.* Київ, 2001. С. 56–89.
14. Комінко Ю. Релігійна тематика на сторінках провідних загальнонаціональних видань. *Наукові записки ін-ту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ : КНУ, 2006. Т. 22. С. 69–74.
15. Комінко Ю. М. Функціонально-стилістичні особливості публікацій на релігійну тематику в сучасній вітчизняній пресі. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1546> (дата звернення: 11.02.2023).
16. Нариси з історії та культури євреїв України / упоряд. та ред. Л. Фінберг, В. Любченко. Вид. 3-тє. Київ : Дух і літера, 2009. 437 с.
17. Проблематика ЗМІ: навч. посіб. : у 2 т. Т. 2. / І. Козюпа [та ін.] ; ред. і упоряд. О. Холод. Київ : Київський міжнародний університет, 2011. 570 с.
18. Протеро С. Вісім релігій, що панують у світі: чому їхні відмінності мають значення / пер. з англ. В. Пунько. Київ : Форс Україна, 2021. 464 с.

19. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 1 : Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.

20. Релігія – Світ – Україна : у 3 кн. Кн. 3 : Релігійні процеси в перспективі їх виявів / за ред. А. Колодного, Л. Филипович. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. 550 с.

21. Титаренко В. Від пророцтв у релігії до прогнозування в релігієзнавстві: історія, теорія, перспективи : монографія. Київ : Центр Європи, 2017. 324 с.

22. Тищук О. І. Тенденції розвитку молодіжної аудиторії у православному комунікативному просторі. *Актуальні питання масової комунікації* / Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. Київ : КНУ, 2010. Вип. 11. С. 13–16.

23. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 264 с.

24. Ятченко В. Ф. Український шаманізм. Київ : Міленіум, 2011. 216 с.

### **Електронні інформаційні ресурси**

1. Апостольська Нунціатура в Україні. URL: <https://nunciaturekyiv.org>. (дата звернення: 11.02.2023).

2. Духовне управління мусульман України «УММА». URL: <https://umma.in.ua/ua> (дата звернення: 11.02.2023).

3. Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. URL: <https://www.filosof.com.ua> (дата звернення: 11.02.2023).

4. «Наукова періодика України». URL: <http://journals.uran.ua/> (дата звернення: 11.02.2023).

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 11.02.2023).

6. Православна Церква України. URL: <https://www.pomisna.info/uk/> (дата звернення: 11.02.2023).
7. «Релігія в Україні». URL: <http://www.religion.in.ua/> (дата звернення: 11.02.2023).
8. Релігійно-інформаційна служба України. URL: <https://risu.org.ua> (дата звернення: 11.02.2023).
9. Свідки Єгови. URL: <https://www.jw.org/uk/> (дата звернення: 11.02.2023).
10. Українська Православна Церква [Московський патріархат]. URL: <http://orthodox.org.ua> (дата звернення: 11.02.2023).

## РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

### **Всеукраїнські**

«Голос України»  
«Дзеркало тижня»  
«День»  
«Еспресо»  
«Прямий»  
«Сільські вісті»  
«Суспільне»  
«Україна молода»  
«Українська правда»  
«Укрінформ»  
«Урядовий кур'єр»  
«Gazeta.ua»  
«LB.ua»  
«UNN»

### **Регіональні (одеські)**

«Бессарабія інформ»  
«Вечірня Одеса»  
«Думська»  
«Думська ТВ»  
«048»  
«Одеса.Онлайн»  
«Перший міський»  
«Суспільне Одеса»  
«7 канал»  
«Топор»  
«УСІ»  
«Чорноморські новини»

*Навчальне видання*

## **РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЯ НА СТОРІНКАХ ПРЕСИ УКРАЇНИ**

Методичні вказівки та завдання  
для здобувачів четвертого курсу першого (бакалаврського) рівня  
спеціальності 061 Журналістика

**Укладач:**  
**Овсієнко** Станіслав Леонідович

*В авторській редакції*

Підписано до друку 26.10.2023. Формат 60x90/16  
Обсяг 2,09 ум.-друк. арк. Наклад 100 прим.  
Зам. № 23018

Видавець і виготовлювач  
С. Л. Назарчук  
Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10  
Тел.: 050 905 23 77. E-mail: selen\_odessa@ukr.net  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи  
ДК № 7024 від 23.12.2019 р.